

11. Кулікова Л.Б. Сучасна класична європейська освіта ХХ століття. Європейський досвід та традиції // Шлях освіти. - 2002. - № 3. – С. 25-30.
12. Лернер И.Я. Содержание и методы обучения истории в 5-6 классах вечерней сменной школы. – М.: Издательство Академии педагогических наук РСФСР, 1963.- 392 с.

Анотація

В цій статті розглядаються теоретичні та методичні засади вивчення античної міфології та культури як спеціально розробленого предмета для системи історичної та філологічної освіти. Автор розглядає, аналізує власний досвід викладання новоствореної дисципліни «Класична греко-римська міфологія», доводить на численних прикладах важливість спеціального, системного вивчення античної культурної спадщини в сучасних умовах.

Summary

Theoretical and methodological bases of the study of antique mythology and culture as the special worked out subject for the system of historical and philological humanitarian in general school study are considered in this article.

УДК: 34:371

Т.І. Лебідь, В.О. Лебідь

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ЛІЦЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Херсонський Академічний ліцей при Херсонському державному університеті – багатопрофільний навчальний заклад, що забезпечує науково-теоретичну, гуманітарну, природничо-математичну, загальнокультурну підготовку талановитої молоді Херсонщини.

Педагогічний колектив ліцею, виходячи із сучасної парадигми освіти і виховання, вирішує завдання щодо створення умов для вільного розвитку особистості, її мислення, загальної культури, залучення до різних видів діяльності (науково-дослідницької, суспільно-гуманістичної, культурно-просвітницької, фізкультурно-оздоровчої тощо). З цією метою викладачі ліцею орієнтуються на педагогіку життєтворчості, в основі якої – концептуальні ідеї про розвиток і саморозвиток особистості, здатної до самотворення.

Найголовнішим пріоритетом в організації навчально-виховного процесу нашого закладу є науковий підхід до управлінських, навчальних і виховних аспектів. У світлі Болонської декларації модернізується освітня діяльність ліцею, по-новому структурується зміст навчання, впроваджуються інформаційні технології, що забезпечують формування пізнавальних інтересів учнів, глибоке сприйняття і розуміння ними теоретичного матеріалу, оволодіння інформаційною культурою.

Джерелом навчальної інформації для учнів поряд з живим словом учителя є навчальні посібники, довідники, науково-популярна література і, звичайно, підручники.

Ефективність та якість засвоєних учнями знань значною мірою залежить від розвиваючої орієнтації підручника.

На цю проблему звертають увагу вітчизняні історики-методисти, зокрема К. Баханов, П. Вербицька, Н. Гупан, В. Мисан, О. Пометун, Г. Фрейман.

Як вказує аналіз педагогічної літератури, підручник – це не тільки навчальна книга в руках учня, а й дидактичний засіб у діяльності вчителя, за допомогою якого

він особовим чином організовує навчальний процес, залучає учнів до різних видів діяльності, забезпечує навчання предмета.

Від педагогічної майстерності учителя, досконалості змісту освіти, технологічного забезпечення навчального процесу і відповідної готовності учнів до сприймання знань і здатності до навчальної діяльності залежать якісні показники навчання.

Викладачі ліцею чітко усвідомлюють, що робота учнів з навчальною літературою повинна здійснюватися системно, вдумливо на кожному занятті і під час самопідготовки. Тому ліцеїстів привчають працювати з підручником на трьох рівнях: пізнавальному, аналітичному, творчому.

В першу чергу ліцеїсти повинні навчитися самостійній роботі з навчальною літературою, вміти використовувати її як інструмент у своєму інтелектуальному зростанні.

Для цього учні навчаються таким прийомам роботи з підручником: виділення головного, змістове групування, складання плану, конспекту, тез, схем, таблиць, графіків, формулювання висновків, читання-пошук, читання-сортування.

Формуванню пізнавальної самостійності учнів і розвитку їх творчої розумової діяльності сприяють такі прийоми роботи з навчальною книгою: виділення істотного, пошук альтернативного матеріалу, складання плану, написання тез, есе, самоперевірка засвоєних знань. Така робота з підручником забезпечує активну мисленнєву діяльність старшокласників: аналіз, синтез, порівняння, доведення, абстрагування тощо [2, с.79].

Виконання учнями інтерактивних вправ, націлених на вироблення у них навичок співпраці, співробітництва, певною мірою й змагальності, забезпечують особистісно-орієнтоване навчання ліцеїстів.

Історична наука сьогодні розвивається надзвичайно динамічно. З'явилося нове покоління підручників, велика кількість навчальних посібників та іншої наукової літератури. За таких умов перед викладачами історії та суспільних дисциплін ліцею повстає завдання формування у старшокласників критичного мислення навичок оцінювання суспільних явищ і процесів, життєвих та прикладних особистісно-життєвих, соціалізуючи, комунікативних, інтелектуально-інформаційних навичок [1, с.19]. Ліцеїстів орієнтують на те, що на основі саме таких вмінь вони зможуть аналізувати різні джерела інформації.

Стратегічним завданням керівництва ліцею є формування потужної матеріально-технічної бази, серед якої особливе місце посідає бібліотека та читальна зала ліцею.

У фонді бібліотеки ліцею сьогодні наявно 13 464 екземплярів книг художньої, наукової, методичної, довідкової, енциклопедичної літератури, 1 272 видань англійською, німецькою, французькою, іспанською мовами. Фонд навчальної літератури зі спеціальних і профільних дисциплін складає 9 665 екземплярів, що забезпечує виконання навчальних і наукових завдань навчально-виховного процесу.

Ліцеїсти також мають змогу користуватися літературою в читальних залах Херсонського державного університету та обласної наукової бібліотеки ім. Олесь Гончара.

Учні ліцею у межах освітніх завдань мають вільний доступ до Internet-системи. У закладі створено єдиний інформаційний простір із підключенням до системи Інтернет. У навчальному процесі ліцею поступово запроваджується нова освітня система: підручник-комп'ютер-програмне забезпечення-засоби телекомунікацій. Така система вимагає від викладачів спираючого на науково-педагогічне обґрунтування та науково-методичний супровід.

Наслідком упровадження нової системи можуть стати суттєві зрушення організаційних форм навчального процесу; класно-урочна система поступитися у перспективі іншим організаційним формам навчання.

Опрацювання навчальної літератури, проведення науково-пошукової роботи, висунення гіпотез та розв'язання завдань – усе це в сукупності суттєво стимулює в підлітків розвиток логічного мислення, здатність до встановлення причинно-наслідкових зв'язків, до прийняття швидких і правильних рішень у життєвих ситуаціях тощо.

Робота викладачів з підготовки ліцеїстів до олімпіад та інших інтелектуальних конкурсів відбувається цілеспрямовано і систематично. Враховується, зокрема, що учні, готуючись до інтелектуальних змагань, повинні знати набагато більше, ніж передбачає шкільна програма. Тому залучення учнів до науково-творчого пошуку, можливість їх черпати нову інформацію з різних джерел, в тому числі і з Інтернету, постійні індивідуальні консультації, які проводять викладачі, – це основа майбутніх перемог в олімпіадах і конкурсах всіх рівнів.

Гуманізація і диференціація сучасної освіти потребують особистісно-орієнтованої моделі навчального процесу. Зміни вимагають підвищення якості підготовки випускників. Вирішенню цієї проблеми має посприяти більш глибока розробка та впровадження в процес навчання сучасних, науково-обґрунтованих навчальних та методичних посібників, які мають відрізнятися від усталених навчальних книг, своїми новітніми методичними та методологічними підходами.

Джерела та література

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2004. – №1-2.
2. Махмутов М.И. Организация проблемного обучения в школе. – М., 1977. – 230 с.

Анотація

В статті розглянуте питання ефективності використання навчальної літератури з історії в умовах Херсонського Академічного ліцею при Херсонському державному університеті.

Summary

In the article was analyzed the effectiveness of educational history literature usage in conditions of Kherson Academic lyceum under Kherson State University.

УДК 34:372.48(075)

В.М. Мороко

ІСТОРІЯ РІДНОГО КРАЮ НОВІТНЬОЇ ДОБИ (З ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ПІДРУЧНИКА)

Вивчення в середній загальноосвітній школі не лише курсів вітчизняної та всесвітньої історії, але й історії малої Батьківщини – краю, в якому живе учень, дозволяє не лише засвоїти суму знань з дисципліни, але є важливим елементом становлення молодого громадянина-патріота. Однак ця здавалося б аксіома тривалий час практично не втілювалася в навчальний процес. Лише в останні роки окремих курсів історії рідного краю з'явився в сітці уроків у деяких областях.

Одними із піонерів у цій справі виступили запоріжці, у тому числі й автор пропонованої публікації. Відповідний курс як факультативний з'явився в школах